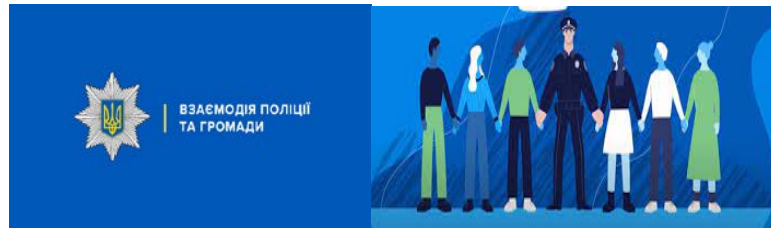

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КАФЕДРА АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ

**«ВЗАЄМОДІЯ ПОЛІЦІЇ З НАСЕЛЕННЯМ НА ЗАСАДАХ ПАРТНЕРСТВА:
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ»**

**Матеріали
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО
КРУГЛОГО СТОЛУ**

25 листопада 2021 року

*м. Одеса
ОДУВС
2021*

УДК 341.74(477)
В40

Статті друкуються в авторському варіанті.
Оргкомітет дозволив собі лише скорочення
статей, які суттєво перевищували пропоновані обсяги

40 Взаємодія поліції з населенням на засадах
партнерства: сучасний стан та перспективи розвитку:
матеріали науково-практичного круглого столу,
м. Одеса, 25 листопада 2021 р. – Одеса : ОДУВС, 2021. –
106_с.

УДК 341.74(477)
В40

© ОДУВС, 2021

ВЗАЄМОДІЯ ПОЛІЦІЇ З ГРОМАДСЬКІСТЮ У СФЕРІ ПРОФІЛАКТИКИ ПРАВОПОРУШЕНЬ СЕРЕД ДІТЕЙ

Ковальова О.В., професор кафедри адміністративної діяльності поліції факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Одеського державного внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, майор поліції

Відповідно до ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію» до основних повноважень поліції належить здійснення превентивної та профілактичної діяльності, спрямованої на запобігання вчиненню правопорушень [1]. Під профілактикою правопорушень серед дітей слід розуміти діяльність органів і служб у справах дітей, спеціальних установ для дітей, спрямовану на виявлення та усунення причин і умов, що сприяють вчиненню дітьми правопорушень, а також позитивний вплив на поведінку окремих дітей на території України, в її

окремому регіоні, в сім'ї, на підприємстві, в установі чи організації незалежно від форм власності, за місцем проживання [2].

Відповідно до класифікації, підтриманої ВООЗ у 1990 році, профілактичні втручання поділяються на первинні, вторинні та третинні. Первинна профілактика – здійснення комплексу заходів, що мають інформаційно-роз'яснювальний, просвітницький характер та спрямовані на підвищення обізнаності з певних питань, формування цінності здоров'я та відповідних якостей особистості, а також навичок, що допоможуть їй відмовитися від певних стандартів поведінки та негативних звичок. Заходи первинної профілактики можуть проводитись на базі закладів освіти, громадських організацій, які працюють з дітьми та учнівською молоддю, соціальних служб, під час групових та масових заходів, які відбуваються в громаді тощо [3, с.369-370].

Одним із прикладів ефективної співпраці поліції і громади щодо первинної профілактики серед дітей є модель «Шкільний офіцер поліції» (далі – ШОП), яка була розроблена з метою вирішення проблеми підліткової і дитячої злочинності. Ця модель поєднує зусилля двох організацій у зв'язку з їхніми унікальними повноваженнями – поліції, яка відповідає за профілактику правопорушень, і шкіл, які відповідають за навчання дітей у місці, де вони проводять найбільше часу. Працівники поліції, які були обрані і призначені в якості шкільних офіцерів поліції (далі – ШОП), відвідують навчальні заклади регулярно, тобто це підхід з орієнтацією на проблему в цілому, а не на інцидент, який вже стався. Одним із ключових завдань ШОП є встановлення та підтримка конструктивних, заснованих на довірі, стосунків з адміністрацією навчального закладу, вчителями, учнями та їхніми батьками з метою запобігання негативним явищам та профілактики правопорушень серед учнів. В Україні ідея щодо розвитку моделі «Шкільний офіцер поліції» була підтримана та впроваджена Міністерством внутрішніх справ України та Міністерством освіти і науки України. Було розроблено профілактичну програму співпраці поліції та шкіл «Школа і поліція» та підготовлено методичні рекомендації щодо проведення просвітницько-профілактичних занять з учнями 1-11 класів за зазначеною програмою. В методичних рекомендаціях до програми надано детальний опис проведення кожного заняття, зазначено необхідні матеріали та обладнання, надано рекомендації щодо особливостей взаємодії з дітьми відповідно до їх індивідуальних та вікових особливостей. Враховуючи, що первинну профілактику правопорушень серед дітей проводять також ювенальні поліцейські, доцільно було би, щоб вони також використовували профілактичну програму «Школа і поліція» [4], а їх діяльність у цьому напрямку узгоджувалась з ШОП.

Успішним прикладом взаємодії поліції та громадськості може стати також започаткований Міністерством внутрішніх справ України проєкт «Вихователь безпеки». Вихователь безпеки – це цивільна особа, яка пройде відбір і навчання. А його основне завдання – виявлення і припинення правопорушень у межах навчального закладу, участь у превентивних заходах і внесення пропозицій щодо посилення безпечного освітнього середовища [5]. При цьому важливо, щоб вихователі безпеки налагоджували ефективну співпрацю з ювенальними поліцейськими та шкільними офіцерами поліції.

Слід також відмітити важливий внесок у первинну профілактику правопорушень серед дітей та щодо дітей ГО «Ла Страда-Україна», яка забезпечує функціонування Національної дитячої «гарячої» лінії 116 111 [6]. На «гарячу» лінію звертаються в тому числі батьки, діти яких вчиняють правопорушення, для отримання консультацій з питань їх виховання. Крім того, інформаційно-просвітницькі матеріали, розроблені та розповсюджені цією громадською організацією, мають схвалення Міністерства освіти і науки України, а тому можуть використовуватись поліцейськими під час інформаційно-просвітницьких заходів в закладах освіти.

Вторинна профілактика передбачає обмеження поширення певних негативних явищ, що вже трапилися у суспільстві чи соціальній групі, чи на рівні особистості. На вторинному рівні профілактики проводиться робота з дітьми, які виявляють девіантну поведінку, вчинили адміністративні правопорушення. За наявності підстав, визначених в Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України [7], такі діти підлягають взяттю на профілактичний облік.

Вторинна профілактика передбачає: виявлення та усунення причин і умов, що сприяють формуванню девіантної поведінки; мотивування дитини до зміни способу життя та відмови від

небезпечних та/або неправомірних поведінкових практик; формування знань, умінь та навичок, необхідних для подолання проблеми, негативного явища, складних життєвих обставин; забезпечення надання своєчасної підтримки дитині, її сім'ї, для усунення факторів ризику, подолання складних життєвих обставин; відпрацювання у дитини умінь та навичок, які дозволять відмовитись від руйнівної моделі поведінки на користь усвідомленій, безпечній поведінці; розвиток підтримуючих соціальних контактів дитини. Заходи вторинної профілактики проводяться на індивідуальному рівні або на рівні групи дітей, які мають спільну проблему або яким властива певна асоціальна чи ризикована поведінка. Враховуючи цільову групу дітей, які залучаються до заходів вторинної профілактики, під час роботи з дитиною важливо залучати її батьків або законних представників, заклад освіти (конкретніше, психолога, соціального педагога), в якому навчається дитина, центр соціальних служб, службу у справах дітей, громадські організації, які проводять профілактичну роботу з підлітками, надають допомогу та підтримку [3, с.370-371].

Заслугове на увагу та поширення досвід ГО «Всеукраїнський громадський центр «Волонтер» [8], який у м. Києві у співпраці із ювенальною превенцією та службою у справах дітей реалізує профілактичні програми для дітей, які перебувають на профілактичному обліку поліції. Заняття з дітьми проходять у тренінговому форматі та спрямовані на формування у них лідерських якостей, мотивації до відмови від шкідливих звичок, правосвідомості та правомірної поведінки. Враховуючи незначну кількість працівників ювенальної превенції, можливу відсутність у них спеціальних знань та вмій щодо проведення заходів вторинної профілактики, брак часу на профілактичну роботу тощо, залучення громадських організацій для проведення профілактичної роботи з дітьми, які перебувають на обліку у поліції, є успішним рішенням для забезпечення ефективної вторинної профілактики та недопущення вчинення дітьми правопорушень у майбутньому.

Варто звернути увагу, що вторинна профілактика не обмежується тільки впливом на поведінку дитини, а й передбачає виявлення та усунення причин/чинників та умов, що сприяють вчиненню дітьми правопорушень, що охоплює більш комплексний підхід до вжиття заходів реагування та надання допомоги дитині. Уповноважені підрозділи органів Національної поліції зобов'язані виявляти причини та умови, що сприяють вчиненню правопорушень дітьми, вживати в межах своєї компетенції заходів з їх усунення; брати участь у правовому вихованні дітей [2]. Ефективність вторинної профілактики багато в чому залежить від того, наскільки повно при визначенні змісту і методів профілактичної роботи беруться до уваги всі чинники, що призводять до виникнення і загострення проблем у середовищі окремих груп дітей та учнівської молоді, наскільки враховувались їх унікальні особливості [3, с.369]. Серед ключових чинників ризику щодо можливості скоєння правопорушень дітьми можна назвати такі: недостатній рівень правосвідомості та правових знань; брак організованої системи дозвілля; вживання алкогольних та наркотичних речовин; низький рівень правових знань батьків та недостатня увага з їхнього боку до виховання тощо. Найчастіше жоден окремий фактор не призводить до протиправної поведінки. Що більша кількість факторів чинить вплив на дитину, то вищий ризик скоєння нею правопорушення. Вплив більшості з названих факторів можна нейтралізувати, якщо їх своєчасно виявити та вибудувати систему профілактичних втручань, які могли б запобігти скоєнню дітьми правопорушень [9, с.10].

З метою впровадження дієвого інструменту виокремлення причин та умов, що обумовлюють вчинення дитиною правопорушень, доцільно запозичити досвід органів пробації щодо заповнення форми оцінки ризиків вчинення повторного правопорушення. Впровадження форми оцінки ризиків вчинення повторного правопорушення дитиною, яка перебуває на обліку у поліції, надасть можливість викоремити першочергові фактори, на які має спрямувати своє профілактичне втручання ювенальний поліцейський (наприклад, особистість, сім'я, коло друзів, залежності тощо); сприятиме визначенню заходів, які мають бути включені до плану індивідуальної профілактики та в цілому підвищить ефективність вторинної профілактики. Визначенню рівня ризику також може сприяти правильному вибору рівня втручання поліцейських, зокрема кількості та частоти запланованих заходів. Адже чим вищий рівень ризику вчинення повторного правопорушення дитиною, тим більш інтенсивним має бути втручання поліцейських та інших залучених до профілактичної роботи осіб, зокрема громадських

організацій. Крім того, доцільно нормативно закріпити обов'язок ювенальних поліцейських та фахівців служб у справах дітей щодо узгодження між ними форм та часу проведення профілактичних заходів, до яких залучається дитина, яка одночасно перебуває на профілактичному обліку у поліції та обліку служби у справах дітей. Це обумовлено необхідністю усунення дублювання профілактичних заходів, а також надмірного навантаження на дитину.

Третинний рівень профілактики передбачає роботу з дітьми, які перебувають у конфлікті із законом, зокрема засудженими судом до покарання, не пов'язаного із позбавленням волі, яким оголошено повідомлення про підозру в учиненні кримінального правопорушення, тощо. Робота має бути спрямована на допомогу дитині у відновленні психологічного та соціального статусу, покращення якості життя, попередження рецидивів. Такі діти також підлягають взяттю на профілактичний облік. Профілактична робота має проводитися у взаємодії із уповноваженими органами з питань пробації, закладами освіти (психолог, соціальний педагог, інші), в якому навчається неповнолітній, центром соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, службою у справах дітей, громадськими організаціями, які проводять профілактичну роботу з підлітками, надають допомогу і підтримку. Щодо дітей, які вчинили правопорушення і перебувають на обліку пробації, плануючи профілактичні заходи, необхідно взаємодіяти з працівниками органу пробації. Доцільно обговорювати заходи соціально-виховної роботи, які планує орган пробації, щоб уникнути дублювання із заходами, які планує підрозділ Національної поліції, визначати спільні стратегії впливу для зниження ризиків вчинення дитиною повторного правопорушення. Це доможе об'єднати наявні ресурси та забезпечити більш комплексний цілеспрямований підхід [3, с.371].

Отже профілактика правопорушень серед дітей є комплексним завданням як уповноважених органів поліції, так і громадськості. Тільки за умови об'єднання ресурсів можливо досягти відчутних результатів. При цьому важливо поширювати регіонами успішні та дієві практики взаємодії поліції та громадськості щодо профілактики правопорушень серед дітей.

Список використаних джерел

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.
2. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей: Закон України від 24 січня 1995 року № 20/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/20/95-%D0%B2%D1%80#Text>.
3. Підготовка працівників структурних підрозділів Національної поліції України у частині забезпечення та захисту прав дітей: частина 1. Навчально-методичний посібник. За заг. ред. Журавель Т.В., Зуб Л.В., Ковальнової О.В., Пилипас Ю.В. Київ. 2019. 515 с.
4. Методичні рекомендації щодо проведення просвітницько-профілактичних занять з учнями 1-11 класів за програмою «Школа і поліція». URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/17735/1/T_Zhuravel_K_Sergeieva_SPGRM_SPSR_IL.pdf.
5. В Україні стартував пілотний проєкт «Вихователь безпеки». URL: <https://mvs.gov.ua/uk/press-center/news/v-ukrayini-startuvav-pilotnii-projekt-vixovatel-bezpeki>.
6. Офіційний сайт ГО «Ла Страда-Україна». URL: <https://la-strada.org.ua/>
7. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України: наказ МВС України № 1044 від 19 грудня 2017 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18#Text>.
8. Офіційний сайт ГО «Всеукраїнський громадський центр «Волонтер». URL: <https://volunteer.kiev.ua/aboutus>.
9. Підготовка працівників структурних підрозділів Національної поліції України у частині забезпечення та захисту прав дітей: частина 2 (спеціалізована). Навчально-методичний посібник. За заг. ред. Журавель Т.В., Зуб Л.В., Ковальнової О.В., Пилипас Ю.В. Київ. 2019. 498 с.

ПРАВОПОРУШЕНЬ СЕРЕД ДІТЕЙ	50
Коломієць С.С., Афонін Д.С. ДЕЯКІ АСПЕКТИ АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ ЩОДО ПОРУШЕННЯ КАРАНТИННИХ ПРАВИЛ	54
Компанович М. С. ПСИХОДИНАМІЧНЕ РОЗУМІННЯ СІМЕЙНИХ СТОСУНКІВ У ПАЦІЄНТОК ІЗ НЕРВОВОЮ АНОРЕКСІЄЮ	55
Кравчук М. А., Сірко В.С. МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ВІДНОСНО ЗВЕРНЕНЬ ГРОМАДЯН	56
Куліченко В.С., Шевяков М.О. МАСОВІ ЗАХОДИ: ТАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ ПЕРЕГОВОРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ	58
Любчик В.Б. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	61
Любчик В.Б., Данилюк В.В. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ВЗАЄМОДІЇ ПОЛІЦІЇ З ГРОМАДСЬКІСТЮ	63
Мердов С.П. СПОРТ, ЯК ІНСТРУМЕНТ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ ПОЛІЦІЄЮ ТА НАСЕЛЕННЯМ: ДОСВІД США ТА УКРАЇНИ	64
Мердова О.М. ІННОВАЦІЙНІ ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ ФОРМ ВЗАЄМОДІЇ ПОЛІЦІЇ З НАСЕЛЕННЯМ: ІСНУЮЧИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	66
Михайліченко А.В., Сverdлов Д.В. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ВЗАЄМОДІЇ ПОЛІЦІЇ З ГРОМАДСЬКІСТЮ	67
Музика С.С. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ІНФОРМАЦІЇ З ОБМЕЖЕНИМ ДОСТУПОМ В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	69
Нестерцова-Собакарь О.В. РОЗГЛЯД ЗВЕРНЕНЬ ГРОМАДЯН В ОРГАНАХ І ПІДРОЗДІЛАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ: ПРАВОВА ПРИРОДА ТА ОСОБЛИВОСТІ	71
Овсійчук А.Д., Сірко В.С. ВДОСКОНАЛЕННЯ І РЕОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ЮВЕНАЛЬНОЇ СЛУЖБИ	73
Пасинчук К. М. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ У ВИГЛЯДІ ДОМАШНЬОГО АРЕШТУ	75
Пишна А.Г., Храмова С.П. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЕФЕКТИВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ	